Vec C-173/23

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

20. marec 2023

Vnútroštátny súd:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

10. marec 2023

Žalobkyňa:

Eventmedia Soluciones, S. L.

Žalovaná:

Air Europa Líneas Aéreas, S. A. U.

PRACOVNÝ DOKUMENT

[*omissis*]

[*omissis*] [označenie vnútroštátneho súdu, účastníkov konania a ich zástupcov, ako aj ich bydliska]

UZNESENIE

V Palma de Mallorca, 10. marca 2023.

[*omissis*]

SKUTKOVÝ STAV

PO PRVÉ. Obchodná spoločnosť EVENTMEDIA SOLUCIONES, S. L. podala žalobu v skrátenom konaní proti obchodnej spoločnosti AIR EUROPA LÍNEAS AÉREAS, S. A. U., ktorá k nej v lehote a v predpísanej forme podala vyjadrenie.

[*omissis*] [vnútroštátne procesné otázky]

PO DRUHÉ. Na základe uznesenia z 15. novembra 2022 [*omissis*] boli účastníci konania a Ministerio Fiscal (prokurátor) vypočutí, pričom sa v súvislosti so vzniknutými pochybnosťami o výklade práva Únie vyjadrili k relevantnosti, resp. k rozsahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania týkajúceho sa výkladu, podaného na Súdny dvor Európskej únie.

PO TRETIE. Ak vzhľadom na odpoveď na položené otázky bude potrebné vykonať preskúmanie nekalých podmienok *ex offo*, účastníci konania budú o tom informovaní, aby sa mohli v tejto súvislosti vyjadriť tak, ako to určuje judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“).

PRÁVNE DÔVODY

PO PRVÉ. *Predmet konania vo veci samej a relevantné skutočnosti.*

1. Žalobkyňa podala proti leteckej spoločnosti AIR EUROPA LÍNEAS AÉREAS, S. A. U. žalobu. Domáha sa náhrady vo výške 766 eur za škody spôsobené omeškaním v leteckej preprave batožiny, pričom podala žalobu podľa článku 19 Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu uzavretého v Montreale 28. mája 1999 (ďalej len „Montrealský dohovor“).

2. Žalobkyňa si uplatňuje nárok ako postupník. K žalobe bola pripojená zmluva o postúpení pohľadávky uzatvorená s cestujúcim, ktorý znášal dôsledky omeškania s dodaním batožiny počas letu UX63 s odletom z Madridu a príletom do Cancúnu (Mexiko).

PRACOVNÝ DOKUMENT

3. Žalovaná letecká spoločnosť podala vyjadrenie k žalobe a proti nároku vzniesla námietku. Nespochybňuje skutočnosť, že došlo k omeškaniu s dodaním batožiny - hoci popiera rozsah tohto omeškania - a teda ani skutkový stav, ktorý viedol k vzniku zodpovednosti za omeškanie v preprave batožiny podľa článku 19 Montrealského dohovoru.

Žalovaná spochybňuje aktívnu legitimáciu žalobkyne z dôvodu, že z právneho hľadiska nedošlo k platnému postúpeniu pohľadávky, keďže bol porušený zákaz postúpenia práv zodpovedajúcich cestujúcemu, ktorý je uvedený v podmienke 15.1 obsiahnutej vo všeobecných prepravných podmienkach.

4. Vnútroštátny súd počas vypočutia účastníkov konania [*omissis*] uviedol výkladové pochybnosti, ktoré mu boli predložené, pokiaľ ide o dôvodnosť uplatnenia práva Európskej únie. Konkrétne vyjadril pochybnosti, pokiaľ ide o rozsah súdneho preskúmania nekalých podmienok *ex offo* v súlade so smernicou 93/13/EHS o nekalých podmienkach a príslušnou judikatúrou Súdneho dvora EÚ v prípade, o aký ide v prejednávanej veci, keď postupník, ktorý podáva žalobu, nemá v konaní postavenie spotrebiteľa.

5. Letecká spoločnosť AIR EUROPA sa vyjadrila čiastočne v prospech podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

Nepovažovala za potrebné, aby vnútroštátny súd podal návrh na začatie prejudiciálneho konania v súvislosti so zmluvnou povahou práv, ktoré zodpovedajú cestujúcemu podľa Montrealského dohovoru. Tvrdila, že Súdny dvor Európskej únie už rozhodol o tejto otázke vo svojom rozsudku zo 17. februára 2016 (vec C-429/14). V tomto ohľade preto neexistovali žiadne pochybnosti o výklade, ktoré by odôvodňovali podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

Vnútroštátny súd sa vzhľadom na vyjadrenia leteckej spoločnosti domnieva, že nie je potrebné žiadať Súdny dvor Európskej únie o rozhodnutie o tejto prejudiciálnej otázke.

Záujem na určení, či zodpovednosť dopravcu podľa režimu stanoveného v článku 19 Montrealského dohovoru za omeškanie s dodaním batožiny má alebo nemá zmluvnú povahu, vyplýva zo skutočnosti, že podmienka 15.1 obsiahnutá vo všeobecných prepravných podmienkach zakazuje postúpenie práv, ktoré zodpovedajú cestujúcemu podľa prepravnej zmluvy.

Tento súd má stále pochybnosti týkajúce sa práva na náhradu podľa článku 7 ods. 1 v spojení s článkom 5 ods. 1 písm. c) nariadenia (ES) č. 261/2004. Táto náhrada zodpovedá režimu objektívnej zodpovednosti za „meškanie“ alebo „nepohodlie“ spôsobené odmietnutím nástupu do lietadla, zrušením alebo veľkým meškaním letu. Je zlučiteľná a v súlade s akoukoľvek ďalšou náhradou [článok 12 nariadenia (ES) č. 261/2004]. Ide o objektívnu zodpovednosť leteckého dopravcu bez ohľadu na porušenie prepravnej zmluvy a bez toho, aby bola dotknutá skutočnosť, že letecký dopravca nie je povinný platiť náhradu, „ak môže

PRACOVNÝ DOKUMENT

preukázať“, že zrušenie, odmietnutie nástupu do lietadla alebo veľké meškanie „je spôsobené mimoriadnymi okolnosťami, ktorým sa nedalo zabrániť ani vtedy, keď boli prijaté všetky primerané opatrenia“ [článok 5 ods. 3 nariadenia (ES) č. 261/2004].

Hoci články 39 a 40 Montrealského dohovoru stanovujú, že skutočný dopravca podlieha aj ustanoveniam dohovoru, zodpovednosť podľa článku 19 v prípade omeškania v preprave batožiny sa nepochybne uplatňuje žalobou o náhradu škody, ktorá má zmluvnú povahu a vyplýva z porušenia prepravnej zmluvy. Pritom v súlade s článkom 17 ods. 3 umožňuje cestujúcemu „uplatniť voči dopravcovi práva, ktoré vyplývajú zo zmluvy o preprave“, hoci, ako sa uvádza v článku 29 ods. 1, za podmienok a obmedzení zodpovednosti, ktoré sú stanovené v Montrealskom dohovore.

V dôsledku toho napriek tomu, že samotný článok 29 Montrealského dohovoru pri úprave základov pre nárok podľa dohovoru uvádza, že sa nezaoberá otázkami „kto sú osoby oprávnené podať žalobu a aké sú ich práva“, vnútroštátny súd sa na rozdiel od práva na náhradu stanoveného v článku 7 nariadenia (ES) č. 261/2004 domnieva, že žaloba podľa článku 19 Montrealského dohovoru v prípade omeškania v preprave batožiny je založená na porušení prepravnej zmluvy. Na postúpenie pohľadávky na náhradu škody sa preto vzťahuje zákaz postúpenia uvedený v podmienke 15 zahrnutej do všeobecných podmienok prepravnej zmluvy.

Z tohto dôvodu a keďže sa má za to, že vo vzťahu k cestujúcemu, ktorý je spotrebiteľom, existovali skutkové a právne podklady na to, aby sa podmienka považovala za nekalú, pochybnosti o výklade práva Únie sa obmedzujú na aspekty týkajúce sa rozsahu preskúmania nekalých podmienok *ex offo*.

Žalovaná letecká spoločnosť AIR EUROPA v súvislosti s touto otázkou a s odvolaním sa na ustanovenia zákona a španielsku judikatúru, ako aj na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, tvrdí, že nie je potrebné vykonať *ex offo* preskúmanie nekalých podmienok v oblasti ochrany spotrebiteľov a užívateľov. Stručne povedané, domnieva sa, že preskúmanie *ex offo* vyžaduje, aby bol spotrebiteľ účastníkom konania. V prejednávanej veci žalobu podal postupník, na ktorého postúpením pohľadávky neprechádza postavenie cestujúceho ako spotrebiteľa. Zdôrazňuje, že nejde o postúpenie zmluvy, ale o postúpenie pohľadávky, ktoré porušilo zákaz postúpenia uvedený v podmienke 15.1 zahrnutej do všeobecných zmluvných podmienok.

6. Ministerio Fiscal (prokurátor) predložil stanovisko, v ktorom vyjadril svoj názor.

Konštatoval, že nie je potrebné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, keďže sa domnieval, že existujú skutkové a právne podklady na to, aby sa podmienka považovala za nekalú, a preto by mal vnútroštátny súd v súlade s judikatúrou Súdneho dvora EÚ vykonať *ex offo* preskúmanie podmienky, ktorá

PRACOVNÝ DOKUMENT

zakazuje postúpenie práv cestujúcich a odstrániť nerovnováhu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom.

Toto stanovisko je v rozpore so stanoviskom uvedeným v spise skráteného konania č. 564/22 toho istého súdu, ktoré odôvodnilo podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor EÚ (vec C-11/23), ktorý je v súčasnosti prijatý na prejednanie.

V tomto konaní Ministerio Fiscal (prokurátor) nepovažoval za potrebné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania z dôvodu, že nemožno vykonať preskúmanie podmienky *ex offo*, keďže spotrebiteľ, ktorý postúpil svoju pohľadávku, nie je účastníkom konania. Domnieval sa, že postupník ako subjekt, ktorý sa špecializuje na sťažnosti v leteckej doprave, nemá postavenie spotrebiteľa alebo užívateľa. Na podporu svojho stanoviska sa odvolal na uznesenie prvého senátu španielskeho Tribunal Supremo (Najvyšší súd) z 30. mája 2018 (odvolanie č. 47/18), v ktorom sa konštatovalo, že pri postúpení pohľadávky sa postavenie spotrebiteľa neprenáša, ako keby bolo súčasťou pohľadávky, a preto postupník nemá právne postavenie spotrebiteľa v zmysle článku 3 ods. 1 RDL 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de Consumidores y Usuarios (kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007 zo 16. novembra 2007, ktorým sa schvaľuje konsolidované znenie všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov).

PO DRUHÉ. *Relevantné právne ustanovenia.*

1. Súdny dvor Európskej únie s cieľom zabezpečiť ochranu spotrebiteľov a užívateľov, ktorú chce dosiahnuť smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach a pri jednotnom výklade článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 sa domnieva, že nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom môže byť kompenzovaný iba pozitívnym zásahom (rozsudky z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, bod 48, a zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, bod 28). V tejto súvislosti musí vnútroštátny súd *ex offo* posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky patriacej do pôsobnosti smernice 93/13, hneď ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel (rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 87).

Súdny dvor Európskej únie spresnil svoju doktrínu tým, že vnútroštátnemu súdu určil, kedy a za akých podmienok má vykonať preskúmanie:

– preskúmanie sa obmedzuje na zmluvné podmienky, ktorých nekalú povahu možno určiť na základe skutkových a právnych okolností uvedených v spise, ktorý má vnútroštátny súd k dispozícii (rozsudok z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, body 46 a 47)

PRACOVNÝ DOKUMENT

– preskúmanie *ex offo* musí byť v súlade s dispozičnou zásadou a zásadou *ne ultra petita* a musí sa obmedziť na podmienky, ktoré sú v konaní napadnuté alebo ktoré súvisia s predmetom sporu, ako ho vymedzili účastníci konania.

– vnútroštátny súd je povinný prijať *ex offo* opatrenia na vykonanie dokazovania, pokiaľ právne a skutkové okolnosti, ktoré sa už nachádzajú v spise, vyvolávajú vážne pochybnosti o nekalej povahe spornej podmienky (rozsudok z 11. marca 2020, Györgyné Lintner vs UniCredit Bank Hungary Zrt, C-511/17, EU:C:2020:188, bod 38).

– vnútroštátny súd po ukončení preskúmania *ex offo* zistil, že podmienka má nekalú povahu, „musí vo všeobecnosti o tom informovať účastníkov konania v spore a vyzvať ich, aby sa k tomu kontradiktórne vyjadrili spôsobom, ktorý na tento účel stanovujú vnútroštátne procesnoprávne predpisy“ (pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. februára 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, body 31 a 32; zo 7. novembra 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 y C-483/18, EU:C:2019:930, bod 70 a z 11. marca 2020, Györgyné Lintner vs UniCredit Bank Hungary Zrt, C-511/17, EU:C:2020:188, bod 42).

– pozitívny zásah vnútroštátneho súdu vyžaduje, aby sa súdne konanie začalo na návrh jednej zo zmluvných strán (pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, bod 63).

– vnútroštátny súd nemusí podľa smernice 93/13 vylúčiť uplatnenie týchto zmluvných podmienok, pokiaľ spotrebiteľ po tom, ako bol upozornený súdom, nepovažuje za potrebné namietať nekalý a nezáväzný charakter týchto podmienok (rozsudok Súdneho dvora zo 4. júna 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU;C:2009:350, bod 33).

PO TRETIE. *Odôvodnenie rozhodnutia.*

1. Letecká spoločnosť namieta nedostatok aktívnej legitimácie postupníka, pričom sa odvoláva na neplatnosť a neúčinnosť postúpenia z dôvodu, že k postúpeniu došlo v rozpore s podmienkou 15.1 uvedenou vo všeobecných zmluvných podmienkach.

Táto podmienka znie takto:

„Zodpovednosť spoločnosti AIR EUROPA a každého dopravcu v súlade s článkom 1 je určená prepravnými podmienkami dopravcu, ktorý letenku vydal, pokiaľ nie je stanovené inak. Práva, ktoré zodpovedajú cestujúcemu, majú charakter vysoko osobného práva a postúpenie týchto práv nie je povolené“.

Vnútroštátny súd sa po preskúmaní podmienky 15.1 zahrnutej do všeobecných zmluvných podmienok leteckej spoločnosti domnieva, že má dostatočné skutkové

PRACOVNÝ DOKUMENT

a právne podklady na vykonanie preskúmania obsahu podmienky a na to, aby po kontradiktórnej rozprave konštatoval jej nekalú povahu.

Podmienka nebola individuálne dohodnutá, ale bola stanovená pre všetky zmluvy. Pritom zjavne v rozpore s požiadavkami dobrej viery spôsobuje v neprospech spotrebiteľa a užívateľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán, ktoré vyplývajú z prepravnej zmluvy. Obmedzenie práv spotrebiteľa a užívateľa postúpiť svoje práva za podmienok stanovených v článku 1112 Código Civil (Občiansky zákonník) je uložené bez akéhokoľvek odôvodnenia (článok 82 ods. 1 a článok 86 ods. 7 kráľovského legislatívneho dekrétu č. 1/2007 zo 16. novembra 2007, ktorým sa schvaľuje konsolidované znenie všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov).

Preskúmanie *ex offo* by rešpektovalo dispozičnú zásadu a zásadu koherentnosti a uplatnilo by sa na podmienku, ktorá nebola spochybnená a ktorá súvisí s predmetom sporu. Toto preskúmanie je potrebné z dôvodu, že na základe predmetnej podmienky sa spochybňuje aktívna legitimácia nadobúdateľa.

Konanie sa však nezačalo na návrh spotrebiteľa, ale na návrh postupníka, ktorý nemá postavenie spotrebiteľa. Preto okrem ťažkostí so splnením požiadavky uvedenej v rozsudku z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, bod 63, pokiaľ ide o to, aby bolo konanie začaté jednou zo zmluvných strán, nebolo možné zohľadniť vôľu spotrebiteľa tým, že by bol informovaný a aby sa v tejto súvislosti vyjadril s cieľom zistiť, či namieta nekalý a nezáväzný charakter podmienky (rozsudok Súdneho dvora zo 4. júna 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU;C:2009:350, bod 33).

V nadväznosti na uplatnený nárok na náhradu škody za omeškanie v preprave batožiny podľa článku 19 Montrealského dohovoru, a vzhľadom na to, že letecká spoločnosť spochybnila aktívnu legitimáciu postupníka z dôvodu zákazu postúpenia v prepravnej zmluve, vnútroštátny súd považuje za potrebné predložiť tento návrh na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru Európskej únie. Cieľom tohto návrhu je objasniť niektoré aspekty týkajúce sa doktríny Súdneho dvora EÚ pri výklade článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/12/EHS, pokiaľ ide o preskúmanie nekalých podmienok *ex offo* v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi a užívateľmi.

Toto sú dôvody, ktoré odôvodňujú predloženie nasledujúcich prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru Európskej únie ako garantovi jednotného výkladu a uplatňovania práva Únie.

VÝROKOVÁ ČASŤ

Vzhľadom na vyššie uvedené sa Súdnemu dvoru Európskej únie predkladajú tieto prejudiciálne otázky:

PRACOVNÝ DOKUMENT

1. Majú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o žalobe o náhradu škody spôsobenej omeškaním v preprave batožiny podľa článku 19 Montrealského dohovoru, je povinný preskúmať *ex offo* prípadnú nekalú povahu podmienky obsiahnutej v prepravnej zmluve, ktorá neumožňuje cestujúcemu postúpiť jeho práva, ak žalobu podal postupník, ktorý na rozdiel od postupcu nemá postavenie spotrebiteľa a užívateľa?

2. V prípade, že je potrebné vykonať preskúmanie *ex offo*, možno upustiť od povinnosti informovať spotrebiteľa a zistiť, či namieta alebo nenamieta nekalú povahu podmienky, vzhľadom na rozhodujúci akt, ktorým došlo k postúpeniu jeho pohľadávky v rozpore s prípadne nekalou podmienkou, ktorá neumožňovala postúpenie pohľadávky?

[*omissis*] [poznámka pre Súdny dvor týkajúca sa veľkej podobnosti medzi týmito otázkami a treťou a štvrtou prejudiciálnou otázkou vo veci C-11/23. V uvedenej veci boli tieto otázky položené subsidiárne, v tejto veci sa kladú ako hlavné.]

Konanie sa prerušuje až do rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

[*omissis*]

[*omissis*] [záverečné procesné formulácie a podpis]

PRACOVNÝ DOKUMENT